

REVOLUCIÓ I DISSIDÈNCIA

JOVES I LLIBERTAT DEU ANYS DESPRÉS DE LES PRIMAVERES ÀRABS

GEMMA AUBARELL SOLDUGA I JOSE SÁNCHEZ-GARCÍA

Barcelona

Deu anys després del malestar popular juvenil que va protagonitzar les “primaveres àrabs”, la situació queda lluny d’haver-se traduït per cotes més altes de llibertat individual, benestar econòmic i reconeixement social. És per aquest motiu, que durant aquests darrers anys, hem estat testimonis d’una continuada reivindicació per part dels joves a la recerca d’espais de llibertat en les seves respectives societats. Si bé és cert que aquests moviments tenen lloc a un àmbit global, comprovem com a la regió que ens ocupa la situació provocada com a resposta a les revoltes iniciades el 2011, li confereixen unes característiques d’interès propi.

La permanència en el temps d’aquests fets és un indicador de com, més enllà de les mobilitzacions, els episodis revolucionaris i les seves reivindicacions no són percebuts per part dels joves com a fets puntuals, sinó més aviat, com un procés: l’exigència de profundes transformacions, la voluntat d’un estil de vida que hauria de perdurar a llarg termini, independentment dels èxits immediats. Aquests ideals, tot i sabent-se irrealitzables, proporcionen als joves un punt de suport en un entorn incert. Nous actors sistemàticament marginats han sortit a la llum i aquest fet ha donat veu a l’expressió de demandes de llibertats individuals en l’espai públic. Podríem afirmar que, al costat del liberalisme i el renaixement islàmic, la revolució representa per aquests joves un model de valors socials, i eleva la dissidència, gairebé, a una mena d’arquetip moral. En aquest sentit, per entendre aquesta metamorfosi de la revolució de fet històric a principi moral, resulta significatiu ressaltar la semàntica del terme *thawara* que denota, més que l’establiment d’un nou ordre, un estat continuat de rebel·lió i aixecament.

És precisament aquesta capacitat i voluntat de transformació social el que fa singulars els episodis revolucionaris iniciats ara fa deu anys. Els joves han formulat noves maneres de sociabilitat, unes expressions que fins avui són percebudes en les seves respectives societats com a problema i sinònim de desestabilització.

Certament la “qüestió de la joventut” (i especialment de les joves) sovint es planteja com una paradoxa, com a problema i oportunitat. Al costat d’una narrativa en què predomina la joventut en positiu, aquesta es relaciona al mateix temps amb aspectes problemàtics com ara la seguretat, l’ansietat davant del seu nombre, l’atur, la desigualtat, els conflictes civils i regionals, l’ús de drogues, l’extremisme i la violència dels grups juvenils de carrer. Unes percepcions que en aquest cas, haurien afavorit la creació d’un pànic moral contra els joves “desviats” de l’ordre social i moral dominant.

A Egipte, “influencers”, tik-tokers i gais i lesbianes són l’objectiu de les autoritats. A Tunísia, una condemna de 20 anys de presó a dos joves per fumar una cigarreta d’haixix a l’espai públic desencadena una setmana de protestes. Al Marroc, es persegueix a hooligans, rockers i grafiters ... D’alguna manera, el que s’està perseguint és el reclam de “la juvenilitat” d’aquests joves, i això a través d’activitats pròpies de les persones d’aquesta “categoria etària-social” (Bayat, 2010). ¿Resposta contra els que es van atrevir a desafiar l’ordre establert o por al canvi social que anhelen els joves?

Tot i la persecució de la “juvenilitat” que reclamen diàriament i la ubicació de la gent jove en els marges socials dels discursos hegemònics, aquests joves despleguen una agència renovada

per travessar, sortejar o evitar les estructures institucionals de societats guiades pels anomenats "jutges de normalitat" (Ghannam, 2013).

Es cert que ja no protagonitzen moviments tan espectaculars com els de 2011, però les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), des del telèfon mòbil fins a Internet, han canviat el panorama de l'aprenentatge, la cultura, la sociabilitat i el compromís polític dels joves àrabs. Les arts populars, entre les quals es troben el hip-hop, els moviments de base i les comunitats cibernètiques, representen algunes de les avingudes per les quals transiten els joves que estan adoptant una postura més proactiva, generant així una consciència i una acció alternatives sobre temes de ciutadania, justícia i multiculturalisme. Experimentant, funden noves vies d'expressió cultural, obertura i consciència a mesura que les seves oportunitats econòmiques i les possibilitats d'assegurar un futur s'estan reduint. El dinamisme de les xarxes construïdes d'aquesta manera permet l'aparició de noves formes estratègiques d'escapar dels marges socials per intentar soscar el discurs social predominant.

Així, constitueixen espais, unint les possibilitats del global i el local, uns espais que són alhora físics i simbòlics, que els doten de mitjans de subsistència, de pràctiques culturals

pròpies, d'escenaris per a la disrupció política, d'adscripció identitària i que els serveixen per reclamar la seva dignitat individual (Karama) com a ésser humà. Les associacions culturals, els *souk*, i els barris perifèrics, són espais segurs on els grups juvenils construeixen les seves estratègies per assolir els seus objectius ja siguin econòmics, culturals o polítics.

Aquestes formes polítiques juvenils, però, no buscarien l'establiment d'un nou sistema; podriem dir que representen la lucidesa davant de sistemes tancats i repressius. Per això seran sempre alternatius i, si es vol, també de vegades submergits. Són veritables espais fronterers, situats en els marges del món social, de manera que els subjectes poden pensar sobre si mateixos com a subjectes entre dos mons; utilitzen estratègies provinents tant del món global com de la memòria i les pràctiques locals, conferint poder a aquest espai que els joves re-signifiquen com a espai de resposta, que en el món àrab es constitueixen sempre com un espai públic disruptiu o reivindicatiu. L'espai fronterer no és exclusivament una qüestió de fronteres visibles sinó, el que és més important, és un posicionament dins del món contemporani que busca trencar, conscient o inconscientment, amb les formes decretades com a úniques. □

ESPERANÇA

TXARANGO

Assaltarem la ciutat de les tristors.
Respirarem el fum del poble i l'aire dels senyors.
Hem traficat mil somnis i una il·lusió; l'esperança.
Lluny d'aquí quaranta lladres s'han repartit el món.

Tornarem a començar.
Som un riu que sempre avança.
De la guerra en farem dansa.
Del Mar Negre a Gibraltar
va bullint l'esperança.
Que tremoli el nostre mar!

Un viatge llarg, hem caminat amb el cor.
La nit, el fred, el plor, omplirem amb cançons.
Lluny d'aquí quaranta lladres s'han repartit el món.
Contra la guerra, contra l'oblit, contra la por; Esperança!

Tornarem a començar.
Som un riu que sempre avança.
De la guerra en farem dansa.
Del Mar Negre a Gibraltar
va bullint l'esperança.
Que tremoli el nostre mar!

(<https://www.txarango.com>)